

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta, VN/23654/2021

Arkistolain uudistamista on odotettu ja on yleisesti ottaen hyvä, koska uutta arkistointilakia on yhdenmukaistettu tiedonhallintalain, julkisuuslain ja tietosuojalain kanssa. Uudistus keskittyy pääsääntöisesti sähköisen tiedonhallinnan säätelyn kehittämiseen. Organisaatioilla on kuitenkin vielä runsaasti analogista aineistoa ja käytöstä poistettuja tietojärjestelmiä tietoaineistoihin, joiden arkistollista arvoa mietitään ja suunnitellaan. Edellä mainitut viranomaisten haasteet tulisi tarkemmin ottaa lainsäädännöllisesti huomioon.

Lakiesitys pykälä 3, määritelmät

Määritelmien yhtenäistäminen on lähtökohtaisesti hyvä asia mutta 3 §:ssä on avattu ainoastaan kolme määritelmää: asiakirja, tietoaineisto ja kansallinen tietovaranto. Lakiehdotuksessa ei ole määritelty, esimerkiksi mitä on arkistointi, arkistoaineisto tai arkistoitava asiakirja, onhan kysymyksessä arkistointilaki. Lain luettavuuden ja käytettävyyden takia olisi erittäin hyvä, että lakiehdotuksessa esiintyvät määritelmät koottaisiin ja avattaisiin pykälässä 3. Määritelmien avaaminen myös yhteisen ymmärryksen vuoksi on erittäin tarpeen.

Lakiesitys pykälä 7, arkistoinnin suunnittelu

Viranomaisen on suunniteltava arkistoinnin toteuttaminen osana tiedonhallintaa.

Näin ollen arkistoinnin suunnittelu- ja toteuttamisvastuut lakiehdotuksessa jäävät liian kevyiksi, kun taas tiedonhallintalaissa johdon vastuut tiedonhallinnasta on osin määritelty. Uudessa laissa tulisi viranomaisen vastuut määritellä tarkemmin, etteivät ne jää viranomaisessa epäselviksi tai sekoitu tiedonhallinnan vastuisiin, vaikka päällekkäisyyksiä niissä toki onkin.

Tiedonhallintamalli

Uuden arkistointilakiesityksen mukaan tiedonhallintamalli korvautuu jatkossa arkistonmuodostussuunnitelman arkistoinnin suunnittelussa. Arkistonmuodostussuunnitelmasta luopuminen on kannatettava, koska esimerkiksi tiedonohjaussuunnitelma kuvaa paremmin asioiden ja asiakirjojen luokittelua ja säilytystä. Arkistonmuodostussuunnitelman korvaaminen tiedonhallintamallilla on haasteellista, koska esimerkiksi asianhallintajärjestelmässä olevan asiarekisterin tehtäväluokituksen ja asiakirjojen metatietojen kuvaaminen tulee olemaan monimutkaisempaa ja vaikeampaa kuin tiedonohjausjärjestelmällä. Tiedonhallintamallia kuvaavat järjestelmät ovat yleensä ICT:n kokonaisarkkitehtuuriin liittyviä eli niillä ei juurikaan pysty kuvaamaan asiakirjojen luokittelua tai säilytystä. Jos arkistonmuodostussuunnitelma halutaan korvata tiedonhallintamallilla, niin viranomaiset tarvitsevat vahvaa ohjausta ja neuvontaa, miten arkistoinnin käytännön toteuttaminen tiedonhallintamallin avulla tehdään. Amsin korvaajana voidaan pitää ennemminkin tiedonohjaussuunnitelmaa, joka on jo monessa organisaatiossa korvannutkin perinteisen arkistonmuodostussuunnitelman. Analogista asiakirjallista tietoa ohjataan myös arkistoissa olevilla arkistoluetteloilla ja sähköisellä järjestelmällä, joilla analogisen tiedon hallinta on mahdollista. Tällöin varsinaisessa potilastietojärjestelmässä tulee sisällä olla erillinen sovellus, jonka avulla analogista tietoaineistoa pystytään hallinnoimaan omina erillisinä kokonaisuuksinaan. Sovelluksen avulla tiedetään ajan tasaisesti analogisen tietoaineiston fyysinen sijainti helpottaen näin digitointia, tietopalvelua sekä hävitystoimintoja.

Lakiesitys pykälä 8, arvonmääritys

Viranomaisen tulee määritellä arkistoitavat asiakirjat ja tietoaineistot tutkimuksellisten tarpeiden perusteella eli vastata arvonmäärityksestä. Tehtävä vaatii vahvaa asiantuntemusta ja erityisosaamista, jota tuskin kaikissa viranomaisissa on. Tähän tarvitaan myös Kansallisarkiston vahvaa erityisasiantuntemusta. On siis hyvin tärkeää, että pykälän 7 viranomaisen vastuuta arkistoinnista tarkennetaan.

Lakiesitys pykälä 14, muiden viranomaisten asiakirjojen siirtäminen kansalliseen arkistotietovarantoon

Kansallinen asiakastietovaranto on tervetullut uudistus keskittämään arkistointia, mutta käytännön toteutus ei ole aivan yksinkertaista. Asiakirjojen siirto kansalliseen tietovarantoon ennen säilytysajan päättymistä, miten käytännössä tällainen toteutetaan ja aiheuttaako tiedonhallintalain mukainen säilytysaika sen, että siitä tulee vaan suuntaa antava. Nykyään on korostettu, että asiakirjalla on tietty säilytysaika, jonka jälkeen se joko hävitetään tai arkistoidaan. Täytyy myös selvittää, miten tällaisen tietoaineiston vastuut käytännössä määritellään, jos samaan aineistoon kohdistuu myös alkuperäisiä käyttötärpeitä esimerkiksi tutkimustarpeiden lisäksi tai kuinka tietopalvelu tullaan järjestämään.

Kansalliseen arkistopalveluun on suunniteltu otettavaksi vastaan vain pysyvästi säilyttäviä, arkistoitavia asiakirjoja. Näin ollen viranomaiset eivät pääse omien, arkisto- ja säilytysjärjestelmien kustannuksista eroon eli tästä ei juurikaan säästöä viranomaisille tule. Jos kustannussäästöä kansallisella arkistopalvelulla viranomaisille haetaan, tulee sinne voida siirtää myös pitkään säilytettäviä asiakirjoja.

Leppä Lasse
Keski-Suomen hyvinvointialue

Kauppinen Ella
Keski-Suomen hyvinvointialue - Konsernipalveluiden toimialajohtaja Lasse
Leppä